

Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος Ἰωακείμ
Πρωτοσύγκελλος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μόρφου

**«Ἡ πνευματικὴ διάσταση τοῦ Ἀγώνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α. καὶ ἡ συμβολὴ τῆς
μητροπολιτικῆς περιφέρειας Μόρφου.
Ἡ περίπτωση τοῦ πατρὸς Σάββα Ἀχιλλέως ἀπὸ τὴν Ἄλωνα»**

Γέροντας Σάββας Ἀχιλλέως (1930-2016):
Ὁ ἅγιος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα 1955-1959

Εἰσήγηση στὴν Ἡμερίδα

*«Ἡ Συμβολὴ τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφέρειας Μόρφου-Σολέας στὸν
Ἀπελευθερωτικὸ Ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ.*

Ἄγνωστες πτυχές ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ηρώων μας»

*(Αἴθουσα Ἐκδηλώσεων Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Γαλάτας,
Σάββατο, 21.03.2026)*

[ΕΙΚΟΝΑ 1]

Ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ ἀδελφοί, Ἐντιμοὶ διοργανωτὲς τῆς παρούσας Ἡμερίδας, σεβαστοὶ Σύεδροι, ἐκλεκτοὶ προσκεκλημένοι, ἀγαπητὰ μας παιδιά,

Πολλοὶ λόγοι συντρέχουν γιὰ τὴν ἐπιλογὴ νὰ ἀναφερθοῦμε στὴ σημερινὴ εἰσήγησή μας στὸ σεβάσμιο πρόσωπο τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος ἀρχιμανδρίτου Σάββα Ἀχιλλέως: Γόνος τῆς Ἄλωνας τῆς ἠρωϊκῆς Πιτσιλιᾶς μας, ζηλωτῆς τῆς μάθησης, γνήσιος ἀπὸ παιδὶ χριστιανός, ἀγνός φιλόπατρης μέχρις αὐτοθυσίας, ἀγωνιστῆς σὲ πολλοὺς τομεῖς στὸν Ἀγώνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α., ἀπόφοιτος τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Σολέας, ἐξέχων μορφωμένος καὶ εὐλαβέστατος κληρικός μὲ πλουσιώτατη ἱεραποστολική, συγγραφικὴ καὶ ποιμαντικὴ γενικὰ δράση, ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐνήργησε σύμφωνα μὲ πολλὰ ἀξιόπιστες μαρτυρίες θαυμαστὰ σημεῖα ἤδη ἀπὸ τούτῃ τὴ ζωὴ. Θὰ ἤθελα νὰ τονίσω πὼς ὅ,τι θὰ ἀναφέρω στὴ συνέχεια, τὸ κάνω μὲ τὴν εὐσυνειδησία ἐνὸς ἐρευνητῆ καὶ τὴν εἰδικότητα τοῦ Ἀγιολόγου. Ἐὰν δὲν συνέτρεχαν οἱ καθορισμένες ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση προϋποθέσεις θεώρησης τοῦ Γέροντος Σάββα ὡς μετέχοντος τῆς ἀγιότητος, δὲν θὰ ἐπέλεγα τὸ θέμα αὐτό.

[ΕΙΚΟΝΑ 2]

Ὁ ὀσίας μνήμης Γέροντας Σάββας Ἀχιλλέως, ὁ θερμὸς λάτρης τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἀνάλωσε τὴ ζωὴ του παιδιόθεν γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ διακονία τοῦ πλησίον του, εἶδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου στίς 2 Αὐγούστου τοῦ 1930 στὸ εὐλογημένο χωριὸ τῆς Ἄλωνας, στὴν περιοχὴ Πιτσιλιᾶς τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας, ποὺ ὑπάγεται στὴν καθ' ἡμᾶς Μητρόπολη Μόρφου. Γονεῖς του ἦσαν οἱ εὐλαβεῖς, φιλόχριστοι καὶ πολύτεκνοι Ἀχιλλῆς (Ἀχιλλέας) καὶ Ἑλένη, ποὺ ἀπέκτησαν συνολικὰ πέντε παιδιά. Ὁ Σάββας ὑπῆρξε τὸ πέμπτο καὶ μικρότερο παιδί τῆς πτωχικῆς αὐτῆς καὶ ἀγροτικῆς οἰκογένειας, στὴν ὁποία ἀνατράφηκε «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου» καὶ γαλουχήθηκε στὰ νάματα τῆς Ἑλληνορθόδοξης Κυπριακῆς παράδοσης. Ἡ εὐλαβὴς γιὰ τὸν Θεὸν εὐχότανε ἀπὸ μικρὸ παιδάκι νὰ ἀξιωθεῖ νὰ ἐνδυθεῖ τὴν εὐλογημένη ἱερατικὴ στολὴ καὶ νὰ ψάλλει στοὺς ἱεροὺς ναοὺς σὰν χελιδόνι Χριστοῦ.

Ὁ Σάββας ἔδειξε ἀπὸ μικρὸς τὰ θεόθεν πολυποίκιλα χαρίσματα του, καὶ μάλιστα τὴν ἀγάπη του στὴν πατρίδα καὶ τὸν συνάνθρωπό του. Πέραν ἀπὸ τὴ φοίτησή του στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο τῆς γενέτειράς του, βοηθοῦσε παράλληλα τὴν οἰκογένειά του στὶς διάφορες ἀγροτικὲς ἐργασίες. Ἀκόμη, τὶς κρύες μέρες τοῦ χειμῶνα στὴν ὄρεινὴ Πιτσιλιά, φρόντιζε νὰ προμηθεύει τὰ ἀνήμπορα καὶ μοναχικὰ γεροντάκια μὲ ξύλα καὶ κλαριά, καὶ τοὺς ἀναβε τὰ τζάκια τους γιὰ νὰ ζεσταθοῦν, εἰσπράττοντας τὶς ἐγκάρδιες εὐχές τους. Παράλληλα, ἔμαθε τὴν τέχνη τοῦ τσαγκάρη (ὑποδηματοποιοῦ), καὶ ἐπιδιόρθωνε ἀλλὰ καὶ κατασκεύαζε τὰ ὑποδήματα τῶν χωριανῶν του. Ἐπειδὴ ἦταν φιλόμουσος καὶ χαρισματικός, ἐξέμαθε ἐπιπλέον καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα βιολὶ καὶ αὐλό, μὲ τὰ ὁποῖα ἔτερπε τοὺς οἰκείους καὶ χωριανούς του, ἐκτελώντας θρησκευτικὰ καὶ παραδοσιακὰ μέλη, μάλιστα στοὺς Γάμους στὸ χωριό του.

Ὅταν συμπλήρωσε τὴ φοίτηση στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο, πῆγε στὴ Λευκωσία γιὰ νὰ ἐργαστεῖ, καθὼς οἱ πτωχοὶ γονεῖς του δὲν εἶχαν τὴν οἰκονομικὴ εὐχέρεια νὰ τὸν στείλουν νὰ φοιτήσῃ καὶ στὸ Γυμνάσιο. Στὴν πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ ὁ μικρὸς Σάββας ἐργάστηκε ὡς οἰκοδόμος, ὡς ἐργάτης καὶ καθαριστὴς σὲ ξενοδοχεῖα καί, τέλος, ἀνοιξε ἓνα μικρὸ μανάβικο μέσα στὴ Δημοτικὴ Ἀγορὰ τῆς Λευκωσίας.

Παρόλες ὅμως τὶς βιοποριστικὲς του ἐνασχολήσεις, δὲν ἀμέλησε καὶ τὴν πνευματικὴ του τροφοδοσία. Ἀξιώθηκε νὰ γνωριστεῖ καὶ νὰ μαθητεύσῃ ἐν Χριστῷ σὲ δύο ἐκλεκτοὺς πνευματικοὺς πατέρες τῆς ἐποχῆς του, **[EIKONA 3]** τὸν ἐξ Ἑλλάδος ἀρχιμανδρίτη Ἀνάργυρο Σταματόπουλο (1916-1994), ποὺ τότε ὑπηρετοῦσε ὡς ἱεροκήρυκας στὴν Ἐκκλησία Κύπρου, καὶ τὸν οἰκονόμο παπᾶ-Σταῦρο Παπαγαθαγγέλου (1911-2001), **[EIKONA 4]** ποὺ διακονοῦσε τότε στὸν ἱερὸ ναὸ Παναγίας Φανερωμένης Λευκωσίας. Τοὺς δύο αὐτοὺς Πνευματικούς του εὐγνωμονοῦσε διὰ βίου ὁ Γέροντας γιὰ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση ποὺ τοῦ ἔδωσαν κατὰ τὰ δύσκολα χρόνια τῆς ἐφηβείας.

Τὸ 1954, ὁπότεν ὁ ἀνωτέρω παπᾶ-Σταῦρος ἄρχισε μὲ ἄκρα μυστικότητα καὶ προσοχὴ νὰ ἐπιλέγει ἀγνοὺς καὶ πιστοὺς φιλοπάτριδες νέους καὶ νὰ τοὺς στρατολογεῖ, μὲ στόχο τὴν ἔναρξη ἀγῶνα κατὰ τὸν Ἕλληνα κατακτητῶν καὶ ἀπελευθέρωση τῆς ὑπόδουλης Κύπρου, ὁ νεαρὸς Σάββας δὲν μένει ἀσυγκίνητος καὶ ἀμέτοχος, ἀλλ' ἐντάσσεται στὴν Ε.Ο.Κ.Α. (Ἐθνικὴ Ὀργάνωση Κυπρίων Ἀγωνιστῶν) καὶ δραστηριοποιεῖται στὴν προετοιμασία τοῦ ἀγῶνα. Ἀλλὰ, ἀλίμονο, κάποιοι ἐξωμότες, δύο ἀστυνομικοί, τὸν πρόδωσαν καί, διαφεύγοντας τὴν τελευταία στιγμή τὴ σύλληψη, καταφεύγει στὸ Τρόοδος, ὅπου ἐντάσσεται σὲ ἔνοπλη ὁμάδα μὲ τὴν ὀνομασία «Οὐρανός», ποὺ εἶχε ἀρχηγὸ τὸν ἥρωα Μάρκο Δράκο, **[EIKONA 5]** ἓνα ἐπίσης ἀγνὸ πατριώτη καὶ λίαν ἐνάρετο χριστιανό, γιὰ τὸν ὁποῖο θὰ ἀκούσουμε ἀπὸ τὸν ἐπόμενο ὁμιλητὴ, ἀγωνιστὴ τῆς ΕΟΚΑ Βάσο Ἀχιλλέως. Γιὰ δύο ὀλόκληρα χρόνια ἔζησε σὲ δάση καὶ κρησφύγετα, συμμετέχοντας σὲ ἀσκήσεις καὶ ἐπιχειρήσεις μὲ τὴν ὁμάδα του αὐτῆ. Οἱ συναγωνιστές του τὸν ἀποκαλοῦσαν Σάββα Ἄλωνεύτη ἢ «Ἀσκληπιό», γιὰτὶ παράλληλα ἐκτελοῦσε χρέη νοσοκόμου, ἀλλὰ καὶ μάγαιρα, κουρέα καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειαζόταν γιὰ τὴ διακονία τῶν συναγωνιστῶν του.

Ἐκεῖ γνωρίζει καὶ τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ ἀγῶνα, **[EIKONA 6]** στρατηγὸ Γεώργιο Γρίβα Διγενῆ, ὁ ὁποῖος διακρίνει στὸ νεαρὸ ἐκεῖνο παλλικάρη τὸ ὑψηλὸ αἶσθημα

εύθυνης, καὶ πλῆθος ἄλλων χαρισμάτων, καὶ τοῦ ἀναθέτει ἓνα πολὺ εὐθυνοφόρο καὶ καίριο ρόλο: Νὰ ντυθεῖ καλόγερος, νὰ βρίσκεται στὴ Μονὴ τοῦ Κύκκου, νὰ παρακολουθεῖ ἀπὸ ἐκεῖ τὶς κινήσεις τῶν Ἄγγλων καί, ὅταν θὰ παρουσιαζόταν ἀνάγκη, νὰ εἰδοποιεῖ τὴν Ὀμάδα καὶ τὸν Ἀρχηγό. Ἀκόμη, τοῦ ἀνατέθηκε ἡ εὐθύνη γιὰ τὴ διακίνηση τῆς ἀλληλογραφίας ὅλης τῆς Ὀργάνωσης. Ἐκεῖ στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Κύκκου, ὅπως κατέγραψε ἀργότερα ὁ ἴδιος στὰ *Ἀπομνημονεύματά* του γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α., τοῦ συνέβησαν θαυμαστὰ γεγονότα παρέμβασης τῆς Θεοτόκου, τὰ ὁποῖα καθόρισαν τὴ μετέπειτα πορεία τῆς ζωῆς του.

Στὶς 19 Ἰουλίου τοῦ 1956 συλλαμβάνεται κατόπιν προδοσίας ἀπὸ Ἄγγλους στρατιῶτες καὶ φυλακίζεται. **[EIKONA 7]** Στὶς φυλακές, ὅπου παραμένει μὲ τὰ ρᾶσα, καθὼς εἶχε χειροθετηθεῖ Ἀναγνώστης στὴ Μονὴ τοῦ Κύκκου, ἀνακρίνεται ἀπὸ βάρβαρους Ἄγγλους ἀνακριτὲς καὶ ὑφίσταται ποικίλα βασανιστήρια γιὰ νὰ προδώσει τὸν Ἀρχηγό καὶ τοὺς συναγωνιστὲς του, πράγμα ποὺ δὲν ἔκανε, πάντοτε μὲ τὴν θαυμαστὴ παρέμβαση καὶ ἀγάπη τῆς Παναγίας μας, ποὺ τὸν ἐνίσχυε διὰ βίου. Πέραν τῆς λεβέντικης καρτερίας του στὰ μαρτυρικὰ βάσανα ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους, διέλαμψε τότε καὶ μία ἄλλη μεγάλη χριστομίμητη ἀρετὴ του, ἐκείνη τῆς ἀνεξικακίας καὶ ἀμνησικακίας καὶ τῆς συγχώρησης τῶν ἐχθρῶν του. Ὅπως μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος ὁ π. Σάββας στὰ ἀπομνημονεύματά του στὸ βιβλίο ποὺ ἔγραψε, *Ὀμάδα Οὐρανός*, ἀλλὰ καὶ συμμαρτυρεῖ ὁ συναγωνιστὴς καὶ συγκρατούμενός του κ. Μιχαὴλ Δημητριάδης (σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς ἐμᾶς, ἡμερ. 13.02.2024), ὁ πατὴρ Σάββας συγχώρεσε τὸν καταδότη του ὅταν βρέθηκαν μαζί στὰ ἀνακριτήρια τῶν Πλατρῶν καὶ τοῦ τὸ ἀποκάλυψε ὁ ἴδιος, λέγοντας ὅτι τὸ ἔκανε ἀφοῦ ὑπέστη φοβερὰ βασανιστήρια καὶ δὲν ἄντεξε.

Στὰ κρατητήρια **[EIKONA 8]** δὲν ἀποχωρίζεται λεπτὸ τὴν Ἁγία Γραφή, στηρίζει πνευματικὰ καὶ παρηγορεῖ τοὺς συγκρατούμενους ἀδελφούς του καὶ δὲν ἀφήνει τὸν χρόνο νὰ πάει χαμένος. Μάλιστα, ἐπειδὴ μέσα στὶς φυλακὲς ὑπῆρχαν συγκρατούμενοι συναγωνιστὲς ποὺ ἦταν καθηγητὲς Μέσης Ἐκπαίδευσης, δρᾶττεται τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ συνεχίσει τὶς πολυπόθητές του σπουδές. Σὲ δύο μόλις χρόνια, ἔνεκα τῆς ὀξύνειας καὶ φιλομάθειάς του, καλύπτει τὴ διδακτέα ὕλη τοῦ Γυμνασίου καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του μὲ τὶς Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου (Φεβρουάριος 1959) **δίνει ἐξετάσεις καὶ λαμβάνει τὸ ἀπολυτήριό τοῦ Γυμνασίου ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο Σολέας στὴν Εὐρύχου** μὲ ἡμερομηνία 3 Ἰουλίου 1959. **[EIKONA 9]**

Ἐνα θαυμαστὸ γεγονός, ποὺ συνέβηκε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα καὶ ἐνόσω βρισκόταν σὰν καλόγηρος στὴ Μονὴ Κύκκου διηγήθηκε ὁ Γέροντας Σάββας καὶ καταγράφηκε ὡς ἑξῆς.

«Ἐχω νὰ πῶ ἓνα θαῦμα μεταξὺ τῶν ἄλλων πολλῶν. Ἀφοῦ βεβαιώθηκαν οἱ Ἄγγλοι ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Κύκκου **[EIKONA 10]** ἦταν τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ ἀγῶνα μάζεψαν 10.000 στρατὸ καὶ περικύκλωσαν τὴ μονή, γέμισαν τὰ βουνὰ σὰν τὰ μερμήγκια. Ἐκείνη τὴ μέρα περίμενα τὴν ἀλληλογραφία. Ὁ Διγενὴς μοῦ εἶχε πεῖ ὅτι θὰ πᾶς στὴ μονή, θὰ βάλεις ἓνα ράσο καὶ θὰ μὲ εἰδοποιεῖς γιὰ ὅ,τι βλέπεις ἐπικίνδυνο. Ἄν δὲν τὸ κανεῖς ἐγὼ θὰ σκοτωθῶ καὶ ὁ ἀγῶνας θὰ χαθεῖ. Μοῦ ἔδωσε μιὰ εὐθύνη τεράστια. Ἐκείνη τὴ μέρα ποὺ περικυκλώθηκε ἡ μονή, περίμενα τὴν ἀλληλογραφία καὶ ὅταν πῆρα ἐκεῖνο τὸν ὀγκῶδη φάκελο πῆγα στὴν ἐκκλησία.

Μόνη μου σκέψη ἦταν πῶς καὶ ποῦ θὰ τὸν κρύψω. Ἄκουσα τότε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ τέμπλο ποῦ μοῦ εἶπε, “ἔδω παιδί μου”. Κοίταξα καὶ εἶδα τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Πῆγα καὶ προσκύνησα τὴν εἰκόνα, σήκωσα τὰ μάτια μου καὶ εἶδα μιὰ κρύπτη ποῦ ποτὲ δὲν εἶχα δεῖ. Ἔβαλα μιὰ καρέκλα καὶ ἔκρυψα ἐκεῖ τὴν ἀλληλογραφία. Μόλις κατέβηκα μπῆκαν οἱ Ἄγγλοι μέσα στὸν ναό. Ἀκόμα ἓνα δευτερόλεπτο καὶ θὰ μὲ ἔβλεπαν. Ἐλπίζουμε ὅτι ἄλλοι θὰ μᾶς ἐλευθερώσουν. Θὰ πάρουμε τὴν Κύπρο, θὰ πάρουμε τὴν Κωνσταντινούπολη, θὰ ἀνάψουμε κεριὰ στὴν Ἁγία Σοφία καὶ θὰ λειτουργήσουμε. Εἶναι πράγματα ποῦ θὰ τὰ δοῦμε...».

Ἐδῶ νὰ σημειώσουμε πῶς, σύμφωνα μὲ βαρυσήμαντες μαρτυρίες καὶ ἄλλων, γηραιῶν σήμερα, συναγωνιστῶν στὸν Ἄγωνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α. καὶ συκρατουμένων τοῦ Γέροντα, καὶ ὀρισμένων ἀπὸ τοὺς παρόντες, αὐτός, τόσο κατὰ τὸν Ἄγωνα, ὅσο καὶ μετὰ, ὑπῆρξε χαρακτήρας ἀκεραιότατος καὶ ἄνθρωπος ἀδιαβλήτου ἠθους, ἀκράδαντης Πίστεως καὶ ἀπαράμιλλης αὐτοθυσίας.

Στὴ συνέχεια, ὁ Γέροντας προχωρεῖ σὲ μιὰ σημαντικότερη ἀπόφαση, ποῦ ἐπισφραγίστηκε ἄνωθεν μὲ παρέμβαση καὶ παρακίνηση τῆς Θεοτόκου, ὅπως ὁ ἴδιος διηγήθηκε ἀργότερα. Στὶς 31 Μαΐου 1959 χειροτονεῖται διάκονος στὸν ἱερὸ ναὸ Παναγίας Φανερωμένης τῆς Λευκωσίας ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Μακάριο Γ΄ καὶ κατόπιν ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν Ἀθήνα, ὅπου ἀρχίζει τὶς σπουδές του στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν. Στὴν Ἀθήνα, παράλληλα μὲ τὶς σπουδές, ἀναπτύσσει πλούσια πνευματικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ δράση, ὑπηρετώντας ὡς διάκονος στὸν ἱερὸ ναὸ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στὸν Βύρωνα καὶ ἀφοσιώνεται στὴν ἐκμάθηση (σχεδὸν αὐτοδίδακτος καὶ πάλι, μὲ μιὰ μικρὴ βοήθεια ἐνὸς ἐνορίτη του) τῆς Γαλλικῆς γλώσσας, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἀξιοποιήσει μιὰ ὑποτροφία γιὰ μεταπτυχιακὲς σπουδές στὴ Γαλλία καὶ στὶς Βρυξέλλες.

Μετὰ ἀπὸ πέντε χρόνια ἐπιστρέφει στὴν Κύπρο καὶ ἐνημερώνει τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ΄ γιὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν του, ὁπότε ἀποφασίζεται καὶ τελεῖται ἀπὸ αὐτὸν ἡ χειροτονία του σὲ ἱερέα καὶ χειροθεσία του σὲ ἀρχιμανδρίτη στὶς 15 Αὐγούστου τοῦ 1964 στὴν ἱερὰ Μονὴ τοῦ Κύκκου. **[ΕΙΚΟΝΑ 1]** Κατόπιν, ἀναχωρεῖ γιὰ τὶς Βρυξέλλες, ὅπου ὁ Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος τὸν διορίζει προϊστάμενο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῶν Βρυξελλῶν — τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ Βέλγιο ἀποτελοῦσε Ἐξαρχία τῆς Μητροπόλεως Γαλλίας—, ἐνῶ παράλληλα τοῦ δίνεται ἡ δυνατότητα μεταπτυχιακῶν σπουδῶν στὸ Πανεπιστήμιο μὲ κατεύθυνση τὴν Ποιμαντικὴ. Κατὰ τὴ νέα του αὐτὴ ἱερατικὴ διακονία, ὁ πατὴρ Σάββας ἀναλαμβάνει πλούσια πνευματικὴ, φιλανθρωπικὴ καὶ ἱεραποστολικὴ δράση γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Μητέρας Ἐκκλησίας. Παρέμεινε στὸ Βέλγιο ἐπὶ τέσσερα ἔτη καί, κατὰ τὴν ὁμολογία τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνωτέρω Μητροπολίτου, «τὸ πέρασμα τοῦ πατρὸς Σάββα Ἀχιλλέως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῶν Βρυξελλῶν θὰ μείνει ἱστορικό».

Ἀπὸ τὸ Βέλγιο ἔφυγε ὕστερα ἀπὸ παράκληση καὶ προτροπὴ τοῦ τότε ἐφημερίου τοῦ Νοσοκομείου «Εὐαγγελισμός» στὴν Ἀθήνα, π. Ἡλία Τσακογιάννη, καθὼς τὸ 1969 ὁ πατὴρ Ἡλίας ἐξέλεγε Μητροπολίτης Δημητριάδος καί, ἀγωνιώντας νὰ ἀφήσει στὴ θέση του ἓνα ἄξιον ἐμπιστοσύνης ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου, ἔγραψε στὸν πατέρα Σάββα στὶς Βρυξέλλες νὰ δεχθεῖ νὰ τὸν διαδεχθεῖ στὸ δύσκολο τοῦτο ἔργο. Ἐπειδὴ ἡ προσφορὰ πρὸς τὸν ἀσθενῆ ἦταν ὁ μέγας πόθος τοῦ πατρὸς Σάββα, δέχθηκε μετὰ χαρᾶς καὶ ἀπὸ τὸ 1969

ὑπηρέτησε ἐπὶ πενταετία μὲ κάθε αὐτοθυσία στὸ Νοσοκομεῖο τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ» τοὺς πάσχοντες. Παράλληλα συνέχισε τὶς σπουδές του, ἐγγραφόμενος στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποφοίτησε τὸ 1974.

Τὰ γεγονότα τῆς εἰσβολῆς τῶν Τούρκων στὴν Κύπρο (1974) δὲν ἀφήνουν ἀδιάφορο τὸν θερμὸ πατριώτη καὶ κληρικό. Παραιτεῖται οἰκειοθελῶς ἀπὸ τὸν «Εὐαγγελισμό» καὶ σπεύδει στὴν ἀγαπημένη του πατρίδα νὰ βοηθήσει ὅπως μποροῦσε στὸν ἀνθρώπινο πόνο τῆς προσφυγιᾶς καὶ ἀπώλειας χιλιάδων ἀνθρωπίνων ζωῶν. Ὑπηρέτησε στὴ Μητρόπολη Κυρηναίας ἕως τὸ 1975 καί, ὅταν πλέον ὅλα εἶχαν παγιωθεῖ μὲ τὴ γνωστὴ σὲ ὄλους σειρὰ τῶν δυσμενῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ἔφυγε πάλι στὴν Εὐρώπη, πάντοτε διψασμένος γιὰ μάθηση, γιὰ νὰ συνεχίσει τὶς σπουδές του. Ἐπέστρεψε στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν 1η Μαρτίου τοῦ 1976 ἔλαβε τὸν διορισμὸ ὡς ἐφημέριος σὲ μία ἀπόμακρη καὶ νεοδημιουργηθεῖσα ἐνορία στὴν περιοχή τοῦ Καρέα, ὅπου ὑπῆρχαν δύο μικρὰ παρεκκλήσια, τοῦ Ἁγίου Στυλιανοῦ καὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

Ἐκεῖ ξεκίνησε ἕνας τιτάνιος ἀγῶνας καὶ συντελέστηκε τὸ μέγα θαῦμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Κτίστηκε πρῶτα ὁ ἡμιὑπόγειος ναός, ποὺ σήμερα τιμᾶται στὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου. **[ΕΙΚΟΝΑ 13]** Ἐπειτα ὀλοκληρώθηκε ὁ περίλαμπρος ναός τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τοῦ Ἁγίου ποὺ ἦταν ὁ προστάτης τοῦ Γέροντα ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ γεννήθηκε: Στὸ χωριὸ τοῦ Ἄλωνα ὑπάρχει πανέμορφος παλαιὸς ναός του καὶ ὁ Ἅγιος ἐκεῖ πάντοτε θαυματουργεῖ.

Περαιτέρω, βλέποντας ὁ Γέροντας τὴ νεότητα νὰ παρασύρεται σὲ μέρη ψυχαγωγίας καὶ διασκέδασης, ἀπὸ ὅπου ἐπιτήδειοι ἔβρισκαν εὐκαιρία νὰ παγιδεύουν τὰ ἀνυποψίαστα θύματά τους στὴ διαφθορά, ἀποφάσισε τὴν ἀνέγερση Πνευματικοῦ Κέντρου μὲ σκοπὸ τὴν ἀνιδιοτελεῖ προσφορὰ πρὸς τὴ νεότητα. Μὲ ὑπέρμετρες προσπάθειες κτίστηκε ἕνα ὠραιότατο Πνευματικὸ Κέντρο, ποὺ καλύπτει περίπου 2000 τετραγωνικὰ μέτρα, μὲ ὄλους τοὺς ἀπαραίτητους χώρους (κυλικεῖο, αἴθουσες κατηχητικῶν καὶ πολλὰ ἄλλα).

Στὴ νέα του τούτη διακονία, ποὺ διάρκεσε τριάντα τόσα χρόνια, ἀναδεικνύεται ἔτι καὶ ἔτι ἡ χαρισματικὴ προσωπικότητα τοῦ Γέροντα Σάββα μέσα σὲ ἕνα εὐρὺ φάσμα προσφορᾶς στὸν Θεὸ καὶ τοὺς πιστούς.

Ὁ Γέροντας ὑπῆρξε ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς, τῆς νηστείας, τῆς προσφορᾶς, μὲ πλούσιο πνευματικὸ καὶ συγγραφικὸ ἔργο. Εἶχε ταπεινὸ φρόνημα καὶ ἦταν γεμάτος ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Οἱ ἱερὲς Ἀκολουθίες, οἱ Ἐξομολογήσεις καὶ τὰ κηρύγματα τῆς Τετάρτης, οἱ ἀναγνώσεις τῶν εὐχῶν στοὺς πάσχοντες καὶ δαιμονιζομένους καὶ ἡ συγγραφὴ βιβλίων ἦταν ἡ καθημερινὴ ἐνασχόλησή του. Παράλληλα, ἡ προσωπικὴ ἐπίβλεψη τῶν ἐργασιῶν γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, ἦταν ἡ καθημερινότητά του.

Πρὶν εἰσέλθει στὸ ἱερὸ Βῆμα, ἄλλαζε τὰ ὑποδήματά του λόγω τῆς ἱερότητας τοῦ χώρου. Τελοῦσε τὴ Θεία Λειτουργία καὶ τὶς Ἀκολουθίες μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἱεροπρέπεια. Ἰδιαιτέρα κατὰ τὸν καθαγιασμὸ τῶν Τιμίων Δώρων, γονατιστός, προσευχόταν θερμά, ἀρκετὰ λεπτά, μετὰ δακρύων. Ἰδιαιτέρη σημασία ἔδιδε στὴν τάξη καὶ στὴν ἡσυχία στὸν χῶρο τῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὴ διάρκεια τῶν Μυστηρίων καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. «Τάξις καὶ ἡσυχία», ἔλεγε, «ὑπάρχει στὸν Παράδεισο. Ἀταξία καὶ ὄχλοβόη, στὴν Κόλαση». Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Εὐχαριστίας,

ἐμπλεως χαρᾶς καὶ Χάριτος, εὐωδιάζοντας μὲ οὐράνια εὐωδία, ὅπως τὸ μαρτυροῦν πολλὰ πνευματικά του παιδιὰ, ἔλεγε:

«Εὐχαριστῶ τὸν Μεγαλοδύναμο Θεὸ πού μὲ ἀξίωσε νὰ λειτουργήσω καὶ σήμερα. Αἰσθάνομαι ἀκριβῶς ὅπως τὴν πρώτη φορά πού λειτούργησα! Τὸν εὐχαριστῶ γιὰ τὸ Δῶρο πού μοῦ χάρισε κατὰ τὴ χειροτονία μου»!

Συμβούλευε καὶ προέτρεπε τὰ πνευματικά του παιδιὰ στὴν προσπάθεια βελτίωσης καὶ καλλιέργειας τῆς πνευματικῆς τους ζωῆς. Πάντα, ἀμέσως μετὰ τὰ κηρύγματα καὶ τὶς συμβουλές, ἔλεγε: «Ὅποιος ἔπιασεν, ἔπιασεν», δηλαδή, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου, «ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω».

Ἀκέραιος χαρακτήρας, εὐθύς καὶ σταθερὸς στὶς ἀπόψεις του, δημιουργικὸς καὶ ἀποφασιστικὸς στὸ σχεδιασμὸ καὶ στὴν ἐκτέλεση ἐκάστου ἔργου, καὶ πολὺ φιλόανθρωπος, κατὰ γενικὴ ὁμολογία, συνεισέφερε οἰκονομικὰ στοὺς ἔχοντες χρεῖαν, σὲ ἄπορες κοπέλλες πού ἐπρόκειτο νὰ παντρευτοῦν, σὲ χῆρες καὶ ὀρφανά.

Εἶχε μεγάλη ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονή. Ἀκούραστος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐρχόταν στὸν ναὸ νωρὶς τὸ πρωὶ καὶ ἔφευγε ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα καί, πολλὰς φορές, ἀργὰ τὴ νύχτα. Ὁ ἴδιος γινόταν θυσία καὶ προσφορὰ στὴν ὑπηρεσία τῶν πονεμένων καὶ κατατρεγμένων ἀνθρώπων. Ἀξέχαστες παραμένουν στὴ μνήμη τῶν πιστῶν οἱ πολὺωρες ὀλονύχτιες Ἀκολουθίες πού γίνονταν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους, σὲ μεγάλες ἑορτὲς καὶ ἑορτὲς ἀγίων, οἱ ὁποῖες ξεκινοῦσαν ἀπὸ τὶς 10 τὸ βράδυ, περίπου, καὶ διαρκοῦσαν μέχρι τὶς 8 τὸ πρωί.

Ἐχοντας ὑπόψη ὁ Γέροντας τὴν ἀμφισβήτηση τῆς ἀλήθειας γιὰ τὸ οὐρανόσταλο ἅγιο Φῶς στὸ ἱερὸ Κουβούκλιο καὶ τὸν πανίερο ναὸ τῆς Ἀναστάσεως στὰ Ἱεροσόλυμα κάθε ἔτος κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο, μάλιστα καὶ ἀπὸ κληρικούς, ἐξέδωσε τὸ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον βιβλίον, *Εἶδα τὸ ἅγιον Φῶς*, ὅπου καταγράφει τὴ σχετικὴ ἐμπειρία τοῦ φίλου του ἀγιοταφίτη μοναχοῦ Μητροφάνη, ὅπου ἀναδεικνύεται περίτρανα ἡ ἀύθεντικότητα τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ θεϊκοῦ σημείου.

Συνεπῆς στὸ καθῆκον, τὸ ὁποῖο θεωροῦσε ὑπεράνω ὅλων, τὸ ἔδειξε ἐμπράκτως ὅταν ἐκοιμήθη ὁ πατέρας του Ἀχιλλέας στὴν Κύπρο, τὴν περίοδο τῶν Χριστουγέννων. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα εἶχε ἤδη προγραμματίσει νὰ ἐξομολογήσει μιὰ ὁμάδα νέων, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προτιμήσει νὰ μὴν παραστεῖ στὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ πατέρα του, μὲ τὴν ἀγωνία μὴν τυχὸν χαθεῖ ἔστω καὶ μιὰ ψυχὴ, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Χριστὸς μας σταυρώθηκε, καὶ προπάντων τῶν νέων, πού ἀγαποῦσε ἰδιαίτερα.

Γιὰ σειρὰ ἐτῶν, οἰκειοθελῶς, δὲν λάμβανε τὴν ἐτήσια ἄδειά του, προκειμένου νὰ βρίσκεται κοντὰ στοὺς πονεμένους ἀνθρώπους. Ὅποιος ἐρχόταν κοντὰ του, ἔβρισκε μεγάλη παρηγοριά. Κανένα δὲν ἔδιωχνε, ὅσο κουρασμένος κι ἂν ἦταν. Ἔλεγε μάλιστα: «Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με, οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω». Ἔσωσε πολλοὺς νέους, πού ἦταν στὰ πρόθυρα τῆς αὐτοκτονίας, καὶ βοήθησε στὴν ἀπεξάρτηση πολλῶν τοξικομανῶν.

Παρόλα αὐτά, ἡ ἀγάπη του στὴν Κύπρο παρέμενε ἀνεξίτηλη. Κατὰ καιροὺς τὴν ἐπίσκεπτόταν. Τελευταία φορά ἦλθε στὸ νησὶ στὶς 7 Ὀκτωβρίου τοῦ 2006.

[ΕΙΚΟΝΑ 11]

Ὁ Γέροντας τόνιζε πάντα: «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν». «Μὴν ἀγωνιάτε γιὰ τὸ μέλλον. Ὁ Θεὸς θὰ

φροντίζει τὰ παιδιά του. Ὁ Θεὸς φροντίζει τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ λουλούδια τοῦ ἀγροῦ, δὲν θὰ φροντίζει τὰ δικά του παιδιά; Ποιὸς πατέρας ὅταν πεινοῦν τὰ παιδιά του, τοὺς δίνει πέτρες γιὰ φαγητό;»

Σημαντικώτατη πτυχή στὴν τεσσαρακονταετὴ διακονία τοῦ Γέροντα στὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε ἀναμφισβήτητα ἡ ἀνάγνωση ἐξορκισμῶν σὲ δαιμονιζόμενους καὶ πάσχοντες πιστοὺς, πλήθη τῶν ὁποίων προσέτρεχαν στὴν Ἅγιο Γεώργιο στὸν Καρέα νὰ θεραπευθοῦν. Ἐνα ἀπὸ τὰ χαρίσματα ποὺ ζήτησε ἀπὸ τὸν Θεὸ κατὰ τὴ χειροτονία του ὁ πατήρ Σάββας, ἦταν νὰ ἐκβάλλει δαιμόνια ἀπὸ βασανιζόμενα πλάσματα, καὶ ὁ Θεὸς τοῦ τὸ χάρισε. Ἔλεγε: «Ὅ,τι ζητήσει ὁ χειροτονούμενος κατὰ τὴ διάρκεια τῆς χειροτονίας του, ὁ Θεὸς τοῦ τὸ δίνει». Ἐπίσης, ὅτι ὅλοι οἱ ἱερεῖς, ὡς διάδοχοι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ἔχουν τὴ δύναμη νὰ ἐκβάλλουν πονηρὰ δαιμόνια, γιὰτὶ ὁ Κύριος ἔδωσε ἐξουσία στοὺς Ἀποστόλους νὰ θεραπεύουν λεπρούς, νὰ ἀνιστοῦν νεκροὺς καὶ νὰ ἐκβάλλουν δαιμόνια. Ὅσοι προσήρχοντο καὶ τοῦ ζητοῦσαν νὰ τοὺς βοηθήσει, λόγῳ σωματικῶν ἢ ψυχολογικῶν προβλημάτων, τοὺς προέτρεπε νὰ ἐπισκεφτοῦν πρῶτα τοὺς ἰατροὺς καί, ἐφόσον οἱ διαγνώσεις τοὺς ἦσαν ἀρνητικές, τότε τοὺς διάβαζε τὶς εὐχές. Ἔλεγε ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει δώσει τοὺς ἰατροὺς γιὰ νὰ θεραπεύουν τοὺς ἀσθενεῖς καί, ὅ,τι δὲν μποροῦν νὰ κάνουν ἐκεῖνοι, τὸ κάνει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Γέροντας ὁδηγήθηκε στὴ διακονία αὐτῆ, καθὼς ἔβλεπε καὶ πληροφορεῖτο ἐκ Θεοῦ γιὰ τὴν αὔξηση τῆς δαιμονικῆς ἐνέργειας στὶς μέρες μας ἔνεκα τῆς κορύφωσης τῆς ἀμαρτίας, μάλιστα τῶν θανασίμων ἀμαρτιῶν τῶν ἐκτρώσεων, τῶν παρὰ φύσιν σχέσεων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Γάμου, τῆς βλασφημίας τῶν Θείων καὶ τῆς ἐνασχόλησης μὲ τὴ Μαγεία. Καὶ μαρτυροῦνται πολλὲς ἰάσεις δαιμονιζομένων κατόπιν τῶν εὐχῶν αὐτῶν τοῦ ὁσίου Γέροντος.

Γιὰ τοὺς μακροὺς πνευματικούς του ἀγῶνες, τὴ μεγάλη του ἀγάπη στὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο, τὴν ἀσάλευτη ὁμολογία τῆς Πίστεως, τὴν κρυστάλλινη ἀγνότητα καὶ καθαρότητά του, ὁ Γέροντας πλουτίσθηκε μὲ πολλὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐνα χάρισμά του ὑπῆρξε ὁμολογουμένως τὸ διορατικό. Πολλὲς ἦταν οἱ περιπτώσεις ἀτόμων, τὰ ὁποῖα προσφωνοῦσε μὲ τὰ μικρὰ τοὺς ὀνόματα, ἐνῶ ἔρχονταν γιὰ πρώτη φορὰ νὰ συνομιλήσουν μαζί του, καὶ γνώριζε μάλιστα καὶ τὸν σκοπὸ τῆς ἐπισκέψεώς τους!

[ΕΙΚΟΝΑ 12]

Ἄλλο μαρτυρούμενο χάρισμά του ὑπῆρξε τὸ ἱαματικό, ἐνόσω ἀκόμη ἦταν ἐν ζωῇ. Ἀρκετοὶ ἀπελπισμένοι ἀπὸ τὴν ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἀσθενεῖς βρῆκαν τὴν ὑγεία τους, ἐνῶ μὲ τὶς ἅγιες εὐχές του, πολλοὶ ἄτεκνοι ἔγιναν πολύτεκνοι.

Μαρτυροῦνται ἀπὸ ἀξιόπιστους αὐτόπτες μάρτυρες θαυμαστές του ἰάσεις, ποὺ ἔχουν ἤδη δημοσιοποιηθεῖ εὐρέως καὶ στὸ διαδίκτυο.

Ὁ λαμπρὸς αὐτὸς τοῦ Χριστοῦ ἱεροκήρυκας, πλουτίσθηκε ἀκόμη μὲ τὸ προφητικὸ χάρισμα. Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, κήρυξε περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου στὸν κόσμον καὶ προέτρεπε στὰ πνευματικά του παιδιά καὶ σὲ ὅλο τὸν κόσμον τὴν ἀποφυγὴ λήψεως τῆς κάρτας τοῦ πολίτη καὶ τοῦ χαράγματος στὸ χέρι καὶ στὸ μέτωπο. Ἔλεγε συχνὰ ὅτι ζοῦμε στὶς ἡμέρες τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ ὅτι ὁ ἐρχομὸς του εἶναι κοντὰ, ἀκούγονται τὰ βήματά του καὶ πρέπει νὰ εἴμαστε πολὺ προσεκτικοί.

Καί, πιό συγκεκριμένα, υπάρχουν όμιλίες του στο διαδίκτυο, στις όποιες, πολλά χρόνια πριν την πανδημία του κορωνοϊού, προείπε, μεταξύ άλλων, ότι ό Άντίχριστος και τά όργανά του θα πάρουν την καθέδρα τής Υγείας. Και άκόμη προείπε με σαφήνεια για τά δηλητηριώδη για τήν ψυχή και τó σώμα έμβόλια με γενετικό ύλικό, τά όποια θα έπιβάλει ή Νέα Τάξη Πραγμάτων να έμβολιάσουν τούς ανθρώπους. Και τόνισε πώς όσοι δέν θα θελήσουν να έμβολιαστούν, θα διωχθούν σκληρά και θα άπομονωθούν σαν σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Πράγματα που είδαμε ότι συνέβηκαν κατά τήν περίοδο τής έν λόγω πανδημίας.

Άκόμη, υπάρχει στο διαδίκτυο video που όμιλεϊ ό Γέροντας και προλέγει τόν πόλεμο στην Περσία, που ζοϋμε στις μέρες μας!

Ό πατήρ Σάββας είχε σκοπό να όλοκληρώσει τó άνωτέρω Πνευματικό Κέντρο συνεχίζοντας τó δεύτερο τμήμα του, που ήταν τó άμφιθέατρο. Δυστυχώς, όμως, σύμφωνα με τήν μαρτυρία του ίδιου του πατρός Σάββα, υποχρεώθηκε άπό τόν οϊκειό Μητροπολίτη να παραιτηθει άπό τήν ένορία του και να συνταξιοδοτηθει στις 16 Μαρτίου 2006. Ό διωγμός του αυτός, όπως και ό ίδιος ό π. Σάββας έλεγε, καθώς και γνωστοί του άνθρωποι του Θεοϋ, όφειλόταν κατεξοχήν στο ότι διάβαζε εύχές σε διαμονιζομένους και άσθενείς, και μάλιστα συκοφαντήθηκε ότι έκμεταλλεόταν δήθεν χρηματικά τούς προσερχομένους στο προσκύνημα του Άγίου Γεωργίου Καρέα.

Τόν διωγμό του τόν δέχθηκε ως θέλημα Θεοϋ και πάντοτε έλεγε: «Μή στενοχωριέστε! Θα μιλήσει ή Παναγία μου. Όταν κλείνει μία πόρτα, άνοίγει μία καμαρόπορτα». Κατά τή δύσκολη για εκείνον περίοδο αυτή, πολϋ συχνά άνέφερε τó ψαλμικό: *«Οί φίλοι μου και οί πλησίον μου έξ έναντίας μου ήγγισαν και έστησαν και οί έγγιστά μου άπό μακρόθεν έστησαν»*. Είναι άξιοσημείωτο, πώς ό Γέροντας είχε προβλέψει τόν διωγμό του αυτό άπό τó προσκύνημα εκείνο, για τó όποιο τόσο είχε κοπιάσει. Ένα τουλάχιστον χρόνο πριν τόν διωγμό του, έλεγε άπό άμβωνος: *«Άλλοι έσπειραν κι άλλοι θα θερίσουν· άλλος έκόπιασε και άλλοι θα άπολαύσουν τόν κόπον του»*. Όπως κι έγινε!

Μετά τήν άναγκαστική του συνταξιοδότηση, ζήτησε άπό προσφιλή του οϊκογένεια να τόν συνοδεύσουν στον Πύργο Ήλείας. Και εκεί βεβαίως έλαμψε και πάλιν, ως φάρος φωτεινός. Συνέχισε τó πνευματικό, τó φιλανθρωπικό και τó συγγραφικό του έργο. Λειτουργοϋσε και κήρυττε τόν Λόγο του Θεοϋ στην ιερά Μονή τής Ζωοδόχου Πηγής Έπιταλίου. Πλήθος κόσμου συνέρεε άπ' όλα τά μέρη τής Ελλάδος και του έξωτερικοϋ για να τόν συμβουλευτούν και να τούς διαβάσει εύχές. Άναστύλωσε με δικά του χρήματα τόν πανέμορφο και πετρόκτιστο ναό του Άγίου Γεωργίου, σε ένα μικρό χωριουδάκι του Νομοϋ Ήλείας, ό όποιος είχε υποστεί σοβαρές ζημιές άπό σεισμούς και, αν δέν τόν είχε έπισκευάσει, θα είχε καταρρεύσει.

Ό Γέροντας έκοιμήθη έν Κυρίω σε ήλικία 86 έτών σε νοσοκομείο του Πύργου Ήλείας, όπου νοσηλευόταν για ένα διάστημα, στις 3 Αύγουστου του έτους 2016. Έκλεκτό πνευματικό του τέκνο, που ήταν συνεχώς κοντά του κατά τες τελευταίες του ήμέρες, μαρτυρεί ότι μόλις παρέδωσε ό Γέροντας τó πνεϋμα, εύωδιάσε υπερκόσμια ό θάλαμος του Νοσοκομείου όπου βρισκόταν!

[ΕΙΚΟΝΑ 14] Τó σκήνος του μεταφέρθηκε άπό τόν Πύργο και ένταφιάσθηκε στον ναό του Άγίου Γεωργίου Καρέα. Ναός του Άγίου Γεωργίου

στη γενέτειρά του Άλωνα, ναός τοῦ Ἁγίου Γεωργίου αὐτὸς ποὺ ἀνήγειρε στὸν Καρέα, ὁ αὐτὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου δέχθηκε φιλεύσπλαγχνα τὸ πολυάθλο σῶμα του.

Κατὰ τὴν πολυετῆ διακονία του στὴν Ἑλλάδα ὁ ὄσιος Γέροντας συνέγραψε μεγάλο ἀριθμὸ ἱστορικῶν καὶ κυρίως ψυχωφελῶν βιβλίων. Μεταξὺ αὐτῶν συνέγραψε καὶ δύο βιβλία μὲ τὶς ἐμπειρίες του ἀπὸ τὸν Ἄγωνα τῆς ΕΟΚΑ, μὲ τίτλους, *Ἀπομνημονεύματα - Ὁμάδα «Οὐρανός»* καί, *Παλλάδιος. Γενιὰ Ἡρώων*.

Καταλήγοντας, νὰ σημειώσουμε ὅτι ἡ αἴσθησις πολλῶν πιστῶν γιὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ Γέροντος Σάββα διαφαίνεται ἀπὸ τὴ σύνθεσις δύο ἱερῶν Ἀκολουθιῶν πρὸς τιμὴν του, ποιημάτων τοῦ δρ. Χαραλάμπους Μπούσια, Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρέων, καὶ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν Ἀθανασίου Κυπραίου.

Ἐμεῖς, ὡς Μητρόπολις Μόρφου, καθιερώσαμε τὸ ἐνιαύσιο μνημόσυνο τοῦ Γέροντος καὶ τὸ τελοῦμε στὶς 3 Αὐγούστου στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὴ γενέτειρά του Ἄλωνα, ἀναμένοντας τὴν ἐπίσημη ἔνταξή του στὸ Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Εὐχόμαστε τὸ λαμπρὸ παράδειγμα βιοτῆς τοῦ Γέροντος Σάββα καθόλη τὴ δοκιμασμένη ποικιλότροπα ζωὴ του, νὰ ἀποτελέσει παράδειγμα πρὸς μίμησις γιὰ ὅλους μας, κληρο καὶ λαό, καὶ μάλιστα στοὺς νέους μας στοὺς δύσκολους καὶ συγχυσμένους καιροὺς ποὺ διερχόμαστε. Νὰ ἔχουμε τὴν εὐχή του!

Εὐχαριστῶ!

Βιβλιογραφία: Ὁ ἀνωτέρω βίος τοῦ ὀσίας μνήμης Γέροντος Σάββα Ἀχιλλέως στηρίχθηκε σὲ αὐτοβιογραφικὲς ἀναφορὲς τοῦ Γέροντα σὲ κείμενα καὶ συνεντεύξεις του, στὸ κείμενο τοῦ Ἀθανασίου Κυπραίου ἐξ Ἀθηνῶν, «Βίος τοῦ ὀσίου Πατρὸς ἡμῶν Σάββα Ἀχιλλέως, ἐξ Ἄλωνα-Κύπρου (†3 Αὐγούστου 2016)», ποὺ ἀναρτήθηκε στὴν ἱστοσελίδα τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροπόλεως Μόρφου στὶς 16.07.2023, καθὼς καὶ σὲ διηγήσεις καὶ ἀναφορὲς συναγωνιστῶν του στὸν ἀγὼνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α. (Μιχάλη Δημητριάδη, Ρένου Κυριακίδη, Ἀνδρέα Εὐθυμίου, Ἀνδρέα Στυλιανοῦ καὶ Χαράλαμπου Μπαταριᾶ), καὶ πνευματικῶν του τέκνων, ἰδιαιτέρως σὲ βιογραφικὸ κείμενο τοῦ Γέροντα ἀπὸ τὸ ἐπὶ τεσσαρακονταετία ἐκλεκτὸ πνευματικὸ του τέκνο κ. Γεώργιο Μοροσίδη.